

**HARBIY XIZMATCHILARNING FARZANDLARINI TARBIYALASH
STRATEGIYALARI BARQARORLIKNI OSHIRISH VA HARBIY
XIZMATCHILAR OILASI DUCH KELADIGAN NOYOB MUAMMOLAR**

G'AFUROV BEHRUZ TOLIB O'G'LI

Farg'ona davlat universiteti mustaqil tadqiqotchisi

Harbiy xizmatchilarning farzandlarini barkamol avlod qilib tarbiyalash harbiy oilaning turmush tarzining o'ziga xos qiyinchiliklari va afzalliklariga mos keladigan noyob va ixtisoslashtirilgan strategiyalarni o'z ichiga oladi. Ta'lim-tarbiya oldida turgan asosiy maqsad va vazifa yosh avlodga ajdodlarimizning dono tajribalarini singdirish, insoniy fazilatlarini shakllantirish va rivojlantirish. Vatan, xalq oldidagi ma'suliyatni his etishga o'rgatish kabi hislatlarni qaror toptirishdan iboratdir. Bu borada xalqimiz tomonidan asrlar davomida yaratilgan, avloddan-avlodga o'tgan qadriyatlarimizni tiklash va yanada rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.¹

Siyosat va jamiyatga asoslangan strategiyalar harbiy xizmatchilar farzandlari qo'llab-quvvatlash uchun muhim bo'lib, nafaqat individual muammolarni hal qilishga, balki oilalar va jamoalarda barqarorlikni rivojlantirishga qaratilgan. Bu turli sharoitlarda harbiy xizmatchilar farzandlari aniqlash va ularga ta'lim va sog'liqni saqlash muassasalari orqali yordam berishni o'z ichiga oladi.

Harbiy xizmatchilar oilasi atrofida g'amxo'rlik jamiyatlarini qurish uchun klinik modellardan tashqariga chiqadigan sog'liqni saqlash yondashuvini ishlab chiqish bolalarning rivojlanishiga sezilarli foyda keltirishi mumkin. Bunga maktablar, tibbiyot xodimlari va jamoat tashkilotlari orqali yordam tarmoqlarini yaratish kiradi.

Harbiy xizmatchilar oilasi ko'pincha joylashtirish va reintegratsiya stressiga duch kelishadi. Bolalarga dosh berishga yordam beradigan strategiyalar oilaviy tartiblarni saqlash va ushbu davrlarda bolalar va ularga g'amxo'rlik qiluvchilarning ehtiyojlarini qondiradigan hissiy qo'llab-quvvatlash tizimlarini taqdim etishni o'z ichiga oladi.

Uy hayvonlari bilan munosabatlar hissiy yordam beradi va ota-onalarni joylashtirish paytida bolalarda chidamlilikni oshirishga yordam beradi, ularning engish strategiyalarini va umumiy ruhiy salomatligini oshiradi.

O'qituvchilar va o'qituvchilar harbiy xizmatchilar farzandlarini qo'llab-quvvatlashda muhim rol o'ynaydi, ularning noyob ehtiyojlarini tan oladigan va ularga javob beradigan qo'llab-quvvatlovchi ta'lim muhitini yaratish, ularni ijtimoiy va akademik jihatdan jalb qilishda yordam beradi.

Harbiy xizmatchilarning farzandlarini tarbiyalash strategiyalari barqarorlikni oshirish va harbiy xizmatchilar oilasi duch keladigan noyob muammolarni hal qilishga qaratilgan jamiyat, ta'lim va oila tizimlarida qo'llab-quvvatlashni birlashtiradigan yaxlit yondashuvni o'z ichiga oladi. Bunday yondashuvlar atrof-muhit talablari va imkoniyatlariga yaxshi moslashgan har tomonlama barkamol shaxslarni tarbiyalashga yordam beradi. Bu borada madaniyat va san'atning o'rni alohida ahamiyatga molik bo'lib, ayniqsa musiqa san'atining yoshlar ongiga ta'sirini to'g'ri baholashni taqozo etmoqda. Shu o'rinda muxtaram Prezidentimiz Shavkat Miromonovich Mirziyoevning quyidagi so'zlarini keltirish mumkin: "Xalkimiz ma'naviy saviyasini oshirish, yosh avlodni yuksak insoniy g'oyalar va sodoqat ruhida tarbiyalash, milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida kamol toptirishda milliy san'atimizning o'rni beqiyosdir"²

¹ Qurbonov Sh., va boshqalar. Barkamol avlod orzusi ("Kadrlar tayyorlash milliy dastur"ni amalga oshirish borasidagi publisistik muloxazalar). 1998 y

² O'zbekiston respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoevning 2017 yil Z avgust ziyolilar bilan uchrashuvdagi nutqidan

O'zbekiston Respublikasi ta'lim sifatini oshirish maqsadida turli mamlakatlar, xalqaro vakolatxonalar bilan ko'p taraflama hamkorlikni rivojlantirmoqda. Kadrlar tayyorlash sohasida hamkorlikning xalqaro-huquqiy bazasi yaratilmoqda, qo'shma ta'lim tuzilmalari rivojlantirilmoqda, o'qituvchi kadrlar almashish keng tus olmoqda. Xususan so'nggi yillarda Angliyaning Vestminster universiteti, Singapur instituti, Italiyaning Turin instituti, Gubkin nomidagi politexnika universiteti, Lomonosov nomidagi MDU, Malayziya instituti, Plexanov nomidagi iqtisod universitetlari filiallarining tashkil qilinishi, ta'lim davlatlar o'rtasida o'zaro aloqa va hamkorlikni mustahkamlashning muhim omillaridan biri ekanligini anglatmoqda. Zero, ta'lim transmilliy tushunchaga aylanib, mamlakatlar, qit'alar osha o'zgarayotgan dunyoda kasbiy ko'nikmalarni shakllantirish uchun zarur bilimlarni o'zlashtirishning universal vositasi bo'lib xizmat qilmoqda. Ta'lim sohasida mintaqaviy standartlarni yaratish, ilmiy tadqiqot va tajriba-konstruktorlik ishlari natijalarini amalga tadbiq etish, elektron axborot almashinuvi, Internet-texnologiyalarini rivojlantirish muhim vazifalardan biriga aylanmoqda. Buyuk mustaqilligimiz yil sayin olg'a kadamlar bilan odimlab borayotgan bir davrda yoshlarning ma'naviy tarbiyasini aniq maqsadlar sari yo'naltirish, barkamol avlodni har tomonlama yetuk inson qilib tarbiyalash bugungi kunning dolzarb vazifasi ekanligi barchamizga ayondir.³

O'zbekistonda zamon talablariga javob beradigan kadrlarni tayyorlashga yo'nalitirilgan siyosat bosqichma bosqich amalga oshirilmoqda. Bugun davlatimiz bu vazifani amalga oshirish borasida turli ilmiy tadqiqot muassasalari (aspirantura, izlanuvchilik, doktorantura)da o'qishni davom ettirishni har tomonlama rag'batlantirmoqda, va amaliy, innovatsion, fundamental ilmiy tadqiqot ishlarini amalga oshirish uchun yetarli moliyaviy mablag'lar ajratmoqda. Shu bois ta'lim tizimidagi islohotlarning samaradorligini ta'minlash davr talabidir. Bu borada eng avvalo Davlat ta'lim standartlarini zamon talablari darajasiga yetkazish, magistratura mutaxassiliklarini tayyorlashga jiddiy yondoshish, respublika bo'yicha malakali kadrlarni tayyorlash masalasini tuzg'ri yo'lga qo'yish lozim. Yangi ijtimoiy talablar bilan an'naviy meyorlarning mos kelmasligi yoxud amaliyotning yangi shakllanayotgan meyorining mavjud meyor bilan to'qnashuvi natijasida vujudga kelgan majmual muammolarini yechishiga qaratilgan faoliyatdir⁴

Harbiy xizmatchilar farzandlarini ma'naviy-axloqiy fazilatlarini o'z-o'zini tarbiyalash orqali faollashtirish ularning bo'lajak harbiy rahbarlar sifatida har tomonlama kamol topishiga xizmat qiluvchi muhim jarayondir. O'z-o'zini tarbiyalash, bu nuqtai nazardan, Harbiy xizmatchilar farzandlarini shaxsiy va kasbiy fazilatlarini rivojlantirish uchun mustaqil ravishda amalga oshiradigan tashabbusi va faoliyatidir. O'z-o'zidan boshqariladigan rivojlanishni rag'batlantirish va osonlashtirish uchun bir nechta strategiya va usullar mavjud:

1. Shaxsiy rivojlanish rejalari

Maqsadni belgilash: harbiy xizmatchilar farzandlarini aniq, yerishish mumkin bo'lgan shaxsiy va professional maqsadlarni qo'yishga undash. Bu maqsadlar ularning kasbiy intilishlarini ham, ular rivojlantirmoqchi bo'lgan axloqiy va ma'naviy fazilatlarini ham qamrab olishi kerak.

O'z-o'zini baholash: Muntazam o'z-o'zini baholash vositalari harbiy xizmatchilar farzandlariga o'zlarining kuchli tomonlarini va yaxshilash sohaslarini aniqlashga yordam beradi, bu ularga o'z-o'zini tarbiyalash bo'yicha say-harakatlarini samarali tarzda sozlash imkonini beradi.

2. Mentorlik va murabbiylik

³ Usmanova Shoxista Shavkat qizi, Barkamol avlod tarbiyasida musiqa madaniyatining o'rni, 2022-3, 128-b

⁴ Ahmadaliev A.M. Qosimov A.X. Innovatsion faoliyat va ilg'or pedagogik texnologiyalar. O'quv qo'llanma. – T.: Fan, 2006. – 220 b.

Mentorlik dasturlari: Harbiy xizmatchilar farzandlarini tajribali ofitserlar bilan murabbiy sifatida bog'lash ularning o'z-o'zini tarbiyalash yo'llarini boshqarishi mumkin, axloqiy dilemmalar, yetakchilik muammolari va shaxsiy rivojlanish haqida tushuncha beradi.

Tengdoshlar uchun murabbiylik: Harbiy xizmatchilar farzandlari bir-biriga murabbiylik qilishlari mumkin bo'lgan tizimni yaratish, o'zaro o'sishni va fikrlashni rag'batlantiradigan qo'llab-quvvatlovchi o'quv muhitini yaratishi mumkin.

3. Reflektiv amaliyotlar

Jurnallar: harbiy xizmatchilar farzandlarini shaxsiy jurnallarini yuritishga undash, unda ular o'z tajribalari, duch kelgan axloqiy muammolar va olingan saboqlar haqida fikr yuritishlari mumkin. Ushbu amaliyot o'z-o'zini anglash va axloqiy fikrlashni rivojlantiradi.

Harakatdan keyingi sharhlar: Harbiy xizmatchilar farzandlari uchun mashqlar va operatsiyalar haqida fikr yuritish uchun tuzilgan jarayonni amalga oshirish ularga o'z tajribalarini o'rganishga va kelajakdagi harakatlarda axloqiy fikrlarni qo'llashga yordam beradi.

4. Ta'lim resurslari va vositalari

O'z-o'zini o'rganish uchun materiallar: kitoblar, onlayn kurslar va axloq, yetakchilik va shaxsiy rivojlanish bo'yicha seminarlarni o'z ichiga olgan keng ko'lamli ta'lim resurslariga kirishni ta'minlang.

Munozara guruhlari: Harbiy xizmatchilar farzandlari axloqiy, axloqiy va kasbiy mavzular bo'yicha munozaralar va munozaralarda qatnashishi mumkin bo'lgan, tanqidiy fikrlash va istiqbolga yega bo'lishni rag'batlantiradigan muhokama guruhlari yoki forumlarini tashkil qiling.

5. Ma'naviy-axloqiy tarbiya dasturlari

Seminarlar va seminarlar: Ma'naviy va axloqiy rivojlanishga qaratilgan, halollik, or-nomus, jasorat va hamdardlik kabi mavzularni o'z ichiga olgan seminarlar va seminarlarni taklif qiling.

Tashrif buyuruvchi o'qituvchilar: Harbiy yetika bo'yicha yekspertlar, faylasuflar va ma'naviyat yetakchilarini o'z ichiga olgan turli kelib chiqishi ma'ruzachilarni o'z nuqtai nazarlari va tajribalari bilan bo'lishish uchun taklif qiling.

6. Jamoat xizmati va ishtiroki

Ko'ngillilik: harbiy xizmatchilar farzandlarini jamoat ishlarida ishtirok yetishga undash. Ushbu tadbirlar yempatiya, ijtimoiy mas'uliyat va burch tuyg'usini rivojlantirishga yordam beradi.

Madaniy almashinuv: harbiy xizmatchilar farzandlariga turli madaniyatlar va jamoalar bilan tanishish, ularning xilma-xillikni tushunish va qadrlash imkoniyatlarini kengaytirish.

7. Jismoniy va ruhiy farovonlik

Jismoniy tayyorgarlik: jismoniy salomatlik va axloqiy chidamlilik o'rtasidagi bog'liqlikni anglagan holda, o'z-o'zini tarbiyalashning bir qismi sifatida jismoniy tayyorgarlik va farovonlik madaniyatini targ'ib qilish.

Harbiy xizmatchilarni farzandlarini barkamol tarbiyalash tizimini takomillashtirish bir qancha muhim jihatlarni o'z ichiga oladi. Bu jarayonni osonlashtiradigan bir necha usullar mavjud:

Barqaror qo'llab-quvvatlash infratuzilmasini qurish: Harbiy xizmatchilar oilasi qulay va ishonchli yashashi mumkin bo'lgan harbiy bazalar va jamoalarga yega bo'lish muhimdir. Bunga ta'lim, sog'liqni saqlash, dam olish va boshqa ijtimoiy xizmatlardan foydalanish kiradi.

REFERENCES:

1. Sh.Mirziyoev. Xavfsizlik kengashi majlisidagi "Qurolli kuchlarimiz – mamlakatimiz barqarorligi va taraqqiyotining mustahkam kafolatidir" mavzusidagi nutqi. //—Xalq so'zi gazetasi. 2018 yil, №3.

2. Iskandarova G. - “Ta’lim tizimida barkamol ijodkor shaxsni tarbiyalash” “O‘qituvchi” ilmiy, uslubiy, metodik va badiiy jurnali 1-son, 16-jild, iyun - 2021 2– qism 107-bet.
3. Iskandarova G. - “Ta’lim tizimida barkamol ijodkor shaxsni tarbiyalash” “O‘qituvchi” ilmiy, uslubiy, metodik va badiiy jurnali 1-son, 16-jild, iyun - 2021 2– qism 120- bet
4. Iskandarova G. - “Ta’lim tizimida barkamol ijodkor shaxsni tarbiyalash” “O‘qituvchi” ilmiy, uslubiy, metodik va badiiy jurnali 1-son, 16-jild, iyun - 2021 2– qism 126-bet